

внутренних переживаний, мира ее эмоций и чувств. Статья поднимает проблему направления музыкально-педагогической работы с детьми дошкольного и младшего школьного возраста в оздоровительно-развивающую плоскость. В исследовании раскрываются механизмы зависимости заболеваний детей от состояния их психосоматической сферы и возможности влияния музыки на урегулирование этих процессов.

Ключевые слова: музыкальное обучение, дошкольники и младшие школьники, музыкально-оздоровительная работа, психосоматика, саногенно-личностная парадигма.

The urgency of the article is a sanogenic and personal paradigm of music education for pre-school and primary school children, which does not consider the musical and educational activity only as a contemplation of forming the musical competence of the child's personality, but also as a aspect of environment and measures to prevent an inherent contradictions, the world of emotions and feelings as a governor of harmonious combination of intellectual and emotional development. There are discover the mechanisms of children dependency diseases on state of their psychosomatic scope and opportunities of music impact as a possibility of adjustment these processes. It raises questions of using a music therapy as a process of the musical training to focus its development on the children emotional well-being, the disclosure the compensation and reserve capacity of the child's body. The music therapy as a method of development and changes of conscious and unconscious aspects of the individual psyche allows experimenting with feelings, exploring and expressing them in symbolic level.

Keywords: music education, pre-school and primary school children, musical and healthy functioning, psychosomatics, sanogenic and personal paradigm.

УДК 37.018.54:780.643.2

Ян Янчі

ТЕОРЕТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КЛАСІ САКСОФОНУ ПОЗАШКІЛЬНИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті висвітлено та обґрунтовано особистісні компетентнісні моделі учасників освітнього процесу: учня-саксофоніста та викладача класу саксофону - керівника ансамблю духових інструментів у позашкільних спеціалізованих закладах – дитячих музичних школах (ДМШ) та дитячих школах мистецтв (ДШМ). Структурні компоненти моделей складають особистісно-, професійно- та соціально- значущі компетенції. Їх взаємодія та реалізація демонструє цілісний, багаторівневий і багатовекторний розвиток особистості, обумовлює можливість повноцінної самореалізації в усіх особистісно-значущих сферах, що обрані людиною.

Ключові слова: компетентнісна модель, компетенції, учень-саксофоніст, викладач класу саксофону-керівник ансамблю духових інструментів.

Педагогічні моделі відрізняються від моделей в інших науково-практичних сферах акцентом на описовому способі викладу суті, структури та змісту моделі. В рамках нашого експериментального дослідження було організовано і реалізовано моделювання двох видів. Перший вид: моделювання компетентнісної структури особистості, що представляє процес штучного конструювання професійно значущих проявів ключових об'єктів дослідження, в нашому випадку – учня-саксофоніста і викладача-керівника ансамблю духових інструментів.

Другий вид: моделювання експериментального освітнього процесу, що представляє собою емпіричну перевірку педагогічної значущості, ефективності створених компетентнісних моделей, уточнення умов, дотримання (створення) яких необхідно для повноцінної і ефективної реалізації запропонованих моделей. Ключовим фактором, що формує зміст даних моделей, є фактор компетентності.

На сучасному етапі розвитку музичної освіти українськими вченими розроблені і впроваджені в експериментальну практику десятки компетентнісних моделей, розроблені переліки компетенцій і компетентностей в контексті різних науково практичних сфер, націлених на вирішення конкретних проблем (В. Луговий, О. Овчарук, Г. Селевко, Л. Хоружа та ін.).

Проблемі реалізації компетентнісного підходу в сфері музичної педагогіки, освіти і виконавства приділено увагу в працях М. Михаськової, Н. Мурованої, Т. Танько, Л. Пушкар, Р. Савченко, О. Сизової та ін. Метою дослідницької уваги вчені обирали проблеми загальної професійної компетентності педагога-музиканта, орієнтованої на широку професійну діяльність в сфері музичного мистецтва і освіти. Серед перелічених – немає жодної роботи, присвяченої проблемі підготовки учня-саксофоніста.

Мета статті – висвітлити та обґрунтувати особистісні компетентнісні моделі учасників освітнього процесу в класі саксофону у позашкільних спеціалізованих закладах.

Теоретико-методичний та практичний зміст освітнього процесу, цілі, завдання, проблеми загальнопедагогічного, соціально-особистісного і спеціально-професійного характеру формуються під впливом до змісту основних конструкційних компонентів. Маються на увазі особистісні компетентнісні моделі учасників освітнього процесу.

До особистісних моделей освітнього процесу відносимо компетентнісні моделі учня-саксофоніста і викладача по класу саксофону-керівника ансамблю духових інструментів. Викладені нижче матеріали ілюструють процес створення особистісних моделей освітнього процесу в сфері виконавства на саксофоні, розкривають зміст запропонованих варіантів особистісних моделей, пояснюють організаційно-педагогічні умови їх результативної реалізації. Залежно від їх змісту формулюються цілі та завдання освітнього процесу, вибудовуються педагогічні стратегії і методичний зміст процесу формування основних, соціальних і професійно значущих компетенцій виконавців на саксофоні.

В руслі компетентнісного підходу, що відображає сучасні тенденції реформування системи української освіти, розглянемо зміст основних організаційно-педагогічних, психофізіологічних, соціально-комунікативних, науково-теоретичних, загальних музично-естетичних і спеціальних інструментально-виконавських компетенцій.

На основі моделі емоційних компетенцій Р. Бояціс і Ф. Сала було визначено важливі характерологічні психоемоційні елементи, що формують еталонну компетентнісну модель учня-саксофоніста. Вибрані психоемоційні стани і прояви ми визначаємо як професійно-значущі психоемоційні компетенції особистості учня-саксофоніста, формування яких забезпечує ранню професійну адаптацію.

Зазначимо, що компетентнісна модель не відбиває методико-технічний інструментально-виконавський аспект підготовки учня, оскільки при вирішенні подібних завдань ми спираємося на класичні канони педагогіки виконавства на саксофоні (табл. 1).

Таблиця 1

Компетентнісна модель учня-саксофоніста

Професійно-значущі компетенції (якості, здібності, знання, вміння, навички)	Професійно-значущі психоемоційні прояви особистості
Зацікавленість	Інтелектуальна відкритість, готовність до освоєння нових знань, умінь, навичок, допитливість як важлива професійно-значуща якість особистості, що забезпечує підвищену сприйнятливості предмета.
Оптимістичність	Налаштованість на позитивний результат, радість, успіх, щастя, задоволення, здатність адекватного реагування, вміння зберігати спокій, впевненість у власних силах при зіткненні з

	труднощами, вирішенні психологічних проблем.
Наполегливість	Воля до досягнення поставлених цілей, завзятість в подоланні навчальних труднощів технічного і художнього характеру.
Комунікативність	Готовність і здатність до колективної діяльності, спільного вирішення проблем навчального та комунікативного характеру, вміння створити дружню радісну атмосферу для підвищення емоційно-психологічного результату, поліпшення клімату в колективі, зміцнення партнерських відносин, досягнення важливих соціальних результатів.
Емпатійність	Уміння сприймати загальний настрій творчого колективу, вживатися в виконавську роль, співпереживати в художній образ, здатність до співпереживання як психокомунікативних, так і музичних явищ, доброзичливість і лояльне ставлення до партнерів.
Терплячість	Уміння зберігати спокій при вирішенні проблем, в процесі рутинної роботи при розучуванні партій, відпрацювання колективного виконання, шанобливе ставлення до роботи членів колективу, вміння зосереджуватися на завданні.
Психоемоційна відкритість	Комунікативна відкритість у поєднанні з емоційним контролем і дотриманням законів культурної поведінки і спілкування дозволяє створити сприятливі умови для вирішення будь-яких проблем, що виникають в колективі і стимулюють результативність навчальної діяльності.
Психологічна адекватність	Лояльність до чужої думки, адаптованість до навчальних ситуацій робочої атмосфери, гнучкість в спілкуванні, педагогічній та творчій взаємодії, розуміння, усвідомлення власних відчуттів, контролювання втоми, настрою, вміння вчасно відчутти наростаючі негативні відчуття, ідентифікувати їх і сказати про це викладачеві для отримання своєчасної кваліфікованої допомоги.
Відданість колективу, колективній справі	Здатність працювати з повною віддачею - важлива особистісна якість, наявність і прояв якої є запорукою успішної участі в колективній діяльності, визнання, поваги, довіри всіх учасників ансамблю.

Як видно з таблиці, цілісне уявлення про основні компетенції, що значимі для музиканта-саксофоніста, який закінчив перший ступінь професійної музичної освіти, формується на основі розкриття сутності психоемоційних станів, умов, закономірностей і

особливостей їх реалізації (прояву). Очевидним є прямий взаємозв'язок між змістом професійно- значущих компетенцій і психоемоційним станом музиканта. Це дозволяє зробити висновок, що успішне формування та реалізація професійно-значущих компетенцій саксофоніста залежить від педагога, його стилю взаємодії з дітьми, професійної майстерності, інтуїції, бажання зробити своїх учнів щасливими, успішними, захопленими навчанням.

Посада керівника колективу завжди передбачає наявність і широке використання лідерських якостей. Терміном «лідер» у фаховій літературі (психологічної, педагогічної, управлінської) позначається особистість, що володіє особливим комплексом якостей, здібностей, навичок, знань, які дозволяють впливати на інших людей, направляти, переконувати в доцільності здійснення будь-яких дій, стимулювати досягнення цілей. Подібні здібності, якості, вміння безпосередньо пов'язані із ступенем володіння керівником-лідером психоемоційними важелями управління колективом.

При розробці компетентнісної моделі викладача по класу саксофону - керівника ансамблю духових інструментів ми спиралися на концепцію емоційного лідерства [1]. Автори представили класифікаційний комплекс з шести варіантів стилю лідерського управління колективом: ідеалістичний, навчальний, товариський, демократичний, амбітний, авторитарний. В розробленій нами моделі різні стилі управління рівноцінні, оскільки показником педагогічної майстерності вважаємо вміння їх використовувати в залежності від об'єктивних і суб'єктивних факторів. Водночас, викладач повинен володіти професійно-орієнтованою емоційною компетентністю, тобто знанням і технологією точної і своєчасної ідентифікації, а також управління професійно значущими позитивними і негативними емоціями учнів для досягнення поставлених освітніх цілей. Визначимо основні позиції, які в сукупності характеризують рівень професійної музично-педагогічної майстерності педагога, його креативний, духовний, культурний особистісний потенціал, що формують, в свою чергу, повну компетентність у всіх напрямках професійної діяльності (табл.2).

Таблиця 2

Компетентнісна модель викладача класу саксофону – керівника ансамблю духових інструментів

Професійно-значущі компетенції (якості, здібності, знання, вміння, навички)	Професійно-значущі психоемоційні прояви особистості
Лідерство (харизма)	Здатність захопити, зацікавити, об'єднати під егідою спільної справи, вселити впевненість в доцільності і значущості навчання, саморозвитку. Безперервний потік позитивних відчуттів, вражень, емоцій, думок.
Самоконтроль	Зовнішня незворушність при зіткненні з проблемами, в конфліктних ситуаціях, в стресогенних ситуаціях (іспити, концерти). Управління відносинами: вміння надихати, переконувати, заспокоювати, вибирати вірний тон при спілкуванні, пред'явленні рекомендацій, вимог, вказівок, переконливість, своєчасна допомога в оптимальному обсязі, стимулювання колективної активності у творчості, навчанні, професійному самовизначенні, вдосконаленні.
Самосвідомість	Самосвідомість: усвідомлювати вплив власний почуттів на показники робочої діяльності, усвідомлювати головні цінності, вміти

	інтуїтивно обирати оптимальний стиль впливу в залежності від об'єктивних (організаційних) і суб'єктивних (особистісних) факторів; якості: справедливість, щирість, віра, відданість.
Самокритичність	Адекватна самооцінка, критичність, самоіронія, впевненість в собі, знання меж власних можливостей і можливостей своїх підлеглих, радість від роботи, готовність до подолання труднощів. Адаптивне мислення, зосередженість, воля до перемоги, готовність до самовдосконалення, прагнення до ідеалу.
Організаторські здібності	Володіння ігровими комунікаційними технологіями організації діяльності колективу. Уміння побудувати дружні відносини, згуртувати колектив, створити довірчу атмосферу, вчасно ідентифікувати і нейтралізувати будь-які конфліктогенні ситуації.
Знання методів, форм, прийомів психолого-педагогічної дії на певну гендерновікову групу учнів	Знання прийомів і засобів, що дозволяють вселити в колектив і кожного його члена впевненість, оптимізм, вольове бажання до подолання труднощів, рішучість, ентузіазм, створити «настрій єднання».
Психоемоційна духовно-моральна стійкість	Лідер має вміти задовольняти очікування людей, їх потребу в підтримці, підбадьорюванні, співчутті, розумінні. Віддаючи те, що від нього очікують, лідер одночасно домагається того, що сам очікує від своїх підлеглих.
Захопленість професією	Ініціативність, ентузіазм в освоєнні нових видів, методів, форм діяльності, креативний підхід до старих правил, умов, норм, оптимізм. Задоволення від успіху, рішення задач, подолання труднощів.
Виконавський досвід	Вільне володіння на професійному рівні більшістю видів, форм і жанрів музично-виконавського мистецтва.

Представлена компетентнісна модель відбиває цілісний образ ідеального керівника, здатного організувати ідеальний освітній процес в інструментальному ансамблі і досягти оптимальних (близьких до ідеальних) результатів. Крім того, компетентнісна модель дозволяє оптимізувати діяльність педагога в класі ансамблю, а саме:

- розставляє теоретико-методичні та організаційно-практичні наголоси у навчально-виховному процесі та творчій взаємодії педагога і учасників ансамблю; визначає ключові вектори педагогічної уваги, методичних стратегій і практичних навчально-виховних дій;
- пропонує найбільш ефективні принципи, методи, прийоми, форми, засоби навчання;
- формує «професійний портрет» учасника навчального ансамблю як еталонний результат функціонування освітньої установи в цілому та діяльності викладача зокрема.

У розроблених моделях не існує субординації між структурними компонентами – якостями, здібностями, знаннями, вміннями, навичками, психоемоційними домінантами, іншими особистісними характеристиками і проявами. Кожен з них займає свою нішу в структурі особистості музиканта, який володіє особистісно-, професійно- та соціально-значущими компетенціями. Їх взаємодія та реалізація на високоякісному рівні демонструє цілісний, багаторівневий і багатовекторний розвиток особистості, обумовлює можливість повноцінної самореалізації в усіх особистісно- значущих сферах, що обрані людиною.

Аналіз змісту компетентнісних моделей учасників освітнього процесу в класі саксофону дозволяє переосмислити і сформулювати педагогічні та соціальні цілі інструментальної підготовки, здійснити вибір оптимальних методів, прийомів, форм, засобів навчання.

Література

1. Гоулман Д., Бояцис Р., Макки Эн. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Д. Гоулман, Р. Бояцис, Эн Макки. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 300 с.
2. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні / В. І. Луговий // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 13-26.
3. Савченко Р.А. Компетентнісний підхід у музичній підготовці майбутніх педагогів дошкільної освіти /Р.А.Савченко // Вісник Луганськ. нац. у-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. Ч. II.– № 7(218), 2011. – С.144-148.

Reference

1. Houlman D., Boiatsys R., Makky Эн. Emotsyonalnoe lyderstvo: Yskusstvo upravleniya liudmy na osnove emotsyonalnoho yntellekta / D. Houlman, R. Boiatsys, En Makky. – М.: Alpyna Byznes Buks, 2005. – 300 s.
2. Luhovyi V. I. Yevropeiska kontseptsiia kompetentnisnoho pidkходу u vyshchii shkoli ta problemy yii realizatsii v Ukraini / V. I. Luhovyi // Pedahohika i psykholohiia. – 2009. – № 2. – S. 13-26.
3. Savchenko R.A. Kompetentnisnyi pidkhid u muzychnii pidhotovtsi maibutnix pedahohiv doshkilnoi osvity /R.A.Savchenko // Visnyk Luhansk. nats. u-tu imeni Tarasa Shevchenka. Pedahohichni nauky. Ch. II.– № 7(218), 2011. – S.144-148.

В статье освещены и обоснованы личностные компетентностные модели участников образовательного процесса: ученика-саксофониста и преподавателя класса саксофона-руководителя ансамбля духовых инструментов во внешкольных специализированных учреждениях – детских музыкальных школах (ДМШ) и детских школах искусств (ДШИ). Структурные компоненты моделей составляют личностно-, профессионально- и социально- значимые компетенции. Их взаимодействие и реализация демонстрирует целостное, многоуровневое и многовекторное развитие личности, обуславливает возможность полноценной самореализации во всех личностно- значимых сферах, избранных человеком.

Ключевые слова: компетентностная модель, компетенции, ученик-саксофонист, преподаватель класса саксофона - руководитель ансамбля духовых инструментов.

The article highlights and substantiates the personal competence models of the participants in the educational process: a saxophone student and a saxophone teacher, the head of the ensemble of wind instruments in out-of-school specialized institutions – children's music schools (DShM) and children's art schools (DShI). The structural components of models are personal, professional and socially relevant competences. Their interaction and implementation demonstrates the integral, multilevel and multi-vector development of the individual, determines the possibility of full-fledged self-realization in all personal-significant spheres elected by man. Materials set out in Article illustrate the process of creating models of personal educational

process in the field of playing the saxophone, revealing the contents of the options personal models explain the organizational and pedagogical conditions for their effective implementation. Depending on their content formulated goals and objectives of the educational process, arranged educational strategies and methodological content of the formation of basic, social and professional competencies relevant performers saxophone.

Competence Modeling personality structure, which is the process of constructing artificial professionally significant manifestations of the key objects of study, in our case – a student saxophonist and teacher - leader of the ensemble of wind instruments. In the developed model of subordination exists between the structural components – the qualities, skills, knowledge, abilities, skills, psycho dominant, other personal characteristics and manifestations. Each occupies a niche in the structure of the individual musician who owns of personal, professional and social competencies important. Their interaction and sale of high-quality level demonstrates a holistic, multi-level and multi-vector development of personality, makes possible full of personal fulfillment in all important areas that the selected person.

Implementation of these models in practice schools extracurricular special education, in our opinion, can provide effective realization of the developed technique of playing the saxophone students beginners. Content analysis competency models participants in the educational process in the classroom allows saxophone rethink and formulate educational and social purposes musical training, make the choice of optimal methods, techniques, forms, training aids.

Keywords: *competence model, competences, saxophonist, saxophone teacher - head of ensemble of wind instruments.*